

Pelastakaa Lasten kommentit Parlamenttien välisen liiton (IPU) Demokratiaa ja Ihmisoikeuksia käsittelevän pysyvän komitean päätöslauselmaluonnokseen: Legislation worldwide to combat online child sexual exploitation and abuse.

Pelastakaa Lapset kiittää mahdollisuudesta kommentoida Parlamenttienvälisen liiton (IPU) Demokratiaa ja Ihmisoikeuksia käsittelevän pysyvän komitean päätöslauselmaluonnosta: Legislation worldwide to combat online child sexual exploitation and abuse.

Pelastakaa Lasten Nettivihje-palvelu osana lapsiin kohdistuvan seksuaalirikollisuuden torjuntaa Suomessa

Päätöslauselmaluonnoksessa todetaan, että monissa valtioissa ei ole mm. riittävää oikeudellista kehystä, budjettia, teknistä asiantuntemusta ja työvoimaa lapsiin kohdistuvan seksuaaliväkivallan tehokkaaseen torjumiseen verkossa. Suomessa Pelastakaa Lasten **Lasten suojele ja Nettivihje -toiminto** on tehnyt 20 vuotta työtä lapsiin kohdistuvan seksuaaliväkivallan ennaltaehkäisemiseksi ja torjumiseksi, erityisesti digitaalisessa ympäristössä. Olemme osa kansainvälistä INHOPE-vihjepalveluverkostoa, joka koordinoi noin 50 vihjepalveluyksikköä yli 40 maassa. INHOPE-verkoston työ on kansainvälistä, rajoja ylittävää yhteistyötä, jota päätöslauselmaluonnoksessakin nostetaan esille useassa kohtaa. INHOPE-verkosto tukee viranomaisten tärkeää tehtävää lapsiin kohdistuvan seksuaalirikollisuuden torjumisessa. Tätä INHOPE-verkoston tekemää työtä, osaamista ja kertynyttä tietoa tulisikin edelleen hyödyntää sekä kansallisesti että kansainvälisesti. **Vaikka osaamista lapsiin kohdistuvan seksuaaliväkivallan torjumiseen verkossa siis onkin varsin pitkältä ajalta, oikeudellinen kehys ja taloudelliset resurssit tälle työlle tulee jatkossa turvata.** Lisäksi on kiinnitettävä edelleen huomiota siihen, että poliisin resurssit kansallisesti ja kansainvälisesti turvataan, jotta lapsiin kohdistuvaan seksuaalirikollisuuteen voidaan puuttua nopeasti.

Pelastakaa Lasten Nettivihje-palveluun voi kuka tahansa ilmoittaa epäilemistään lapsen kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa todistavasta materiaalista tai toiminnasta digitaalisessa mediassa. Laittomaksi epäilyistä materiaalista voi ilmoittaa täysin anonymisti halutessaan. Nettivihje vastaanottaa vuosittain tuhansia vihjeitä verkkopohjaisella lomakkeella. Laittomaksi arvioitu materiaali välitetään Suomessa keskusrikospoliisin Lasten seksuaalisen hyväksikäytön torjunnan-yksikköön ja kansainvälisesti INHOPE-vihjepalveluverkoston avulla sen maan vihjepalveluun, missä materiaali sijaitsee, sekä Interpolille. Tieto laittomaksi arvioidusta toiminnasta, kuten lapsen houkuttelusta seksuaalisiin tarkoituksiin, välitetään viranomaisille.

Vuonna 2020 Nettivihjeeseen saapuneista vihjeistä (N=2757) 34 % sisälsi laittomaksi arvioitua lapsen kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa todistavaa materiaalia tai toimintaa kuten lapsen houkuttelua seksuaalisiin tarkoituksiin (grooming). Lisäksi kaksi prosenttia vihjeistä sisälsi lasta seksualisoivaa materiaalia, josta osa on Suomessa laitonta. Vuonna 2020 lapsiin kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa todistavaa materiaalia sisältävissä vihjeissä yli puolet (68%) lapsista arvioitiin alle 14-vuotiaiksi. Kuudessa prosentissa materiaalista seksuaaliväkivalta kohdistui hyvin pieneen, alle kolme vuotiaaseen lapseen. Ikäarvioon liittyvien haasteiden vuoksi 14-17 vuotiaiden lasten määrä voisi olla tosiasiallisesti esitettyjä tilastoja (32 %) suurempi. Vuonna 2020 lapsiin kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa todistavaa materiaalia sisältävissä vihjeissä uhreina oli enemmän tyttöjä kuin

poikia; vajaa 70 % materiaalista sisälsi tyttöihin kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa, 62 %:ssa uhreina oli vain tyttöjä. 38 % materiaalista sisälsi poikiin kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa. Seksuaaliväkivalta on siis usein varsin sukupuolittunutta väkivaltaa, mikä nostetaan esille myös päätöslauselmaluonnoksessa. On kuitenkin tiedostettava, että lapsiin kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa todistavaa materiaalia on verkossa valtavia määriä ja tässä materiaalissa seksuaalirikoksen uhreina on sekä tyttöjä että poikia.

Nettivilheen vuoden 2021 alustavien tietojen mukaan vihjeiden määrä vuositasolla on pysynyt vakiona, mutta vaihtelua kuukausitasolla on varsin runsaasti. Vuoden 2021 alustavien vihjetilastojemme mukaan lapsiin kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa todistava materiaali ja seksuaaliväkivaltaan liittyvä toiminta on lisääntynyt, laittomaksi arvioidussa materiaalissa tytöt ovat poikia enemmän seksuaalirikosten kohteina ja materiaalissa on huomattavasti enemmän alle 14-vuotiaita lapsia kuin aiemmin (esimerkiksi verrattuna vuoteen 2020).

Päätöslauselmaluonnoksessa kehoitetaan parlamentteja ryhtymään kaikkiin tarvittaviin toimiin kansallisten oikeudellisten puitteiden uudistamiseksi, jotta lapsiin kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa verkossa voidaan ennaltaehkäistä ja torjua. Suomen Pelastakaa Lapset on tehnyt pitkäjänteistä vaikuttamistyötä mm. seksuaalirikoslain kokonaisuudistukseen liittyen ja toimimalla Lanzaroten komitean jäsenenä (observer-status) edustaen koko kansainvälistä Pelastakaa Lapset järjestöä. Pelastakaa Lapset on myös kansainvälisen ECPAT-verkoston kansallinen edustaja Suomessa ja osallistumme aktiivisesti kansalliseen lapsiin kohdistuvan väkivallan ennaltaehkäisyyn työryhmien työskentelyyn (mm. Väkiavallaton lapsuus).

Pelastakaa Lapset nostaa esiin seuraavia, konkreettisia toimia lapsiin kohdistuvan seksuaaliväkivallan ennaltaehkäisemiseksi ja torjumiseksi verkossa ja joiden avulla voidaan edelleen tiivistää yksityisen sektorin ja lainvalvontaviranomaisen tekemää yhteistyötä päätöslauselmaluonnoksen mukaisesti:

- 1. Pelastakaa Lapset esittää, että INHOPE-vihjepalveluverkoston vihjepalvelut saavat lakiin perustuvan mandaatin tehdä vihjetyötä,** sillä matalan kynnyksen ilmoituskanava on oleellisen tärkeä, jotta laitonta materiaalia saadaan poistettua verkosta tehokkaasti. Esimerkiksi Nettivilheeseen tulevista vihjeistä suurin osa tulee täysin anonyymien kanavien kautta. Tämä, matalan kynnyksen vihjepalvelumme, mahdollistaa lapsiin kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa todistavasta materiaalista ilmoittamisen ilman, että kukaan muu (esimerkiksi viranomaisena) tietää henkilön tätä materiaalia nähneen. Myös lapset ovat nostaneet esiin matalan kynnyksen palveluiden tärkeyden, jotta he voivat kertoa esimerkiksi kokemastaan groomingista netissä.

INHOPE-vihjepalveluverkoston vihjepalvelut, kuten Pelastakaa Lasten Nettivilhe-palvelu Suomessa, tulisikin tunnustaa virallisina toimijoina, jotka yhteistyössä kansallisten ja kansainvälisten viranomaisten kanssa torjuvat lapsiin kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa todistavaa materiaalia ja toimintaa (esim. grooming) digitaalisessa mediassa ja jolla on lain mukaan oikeus tehdä tätä työtä. Esiitettyä laajennusta tukee Euroopan komissiolle teetetty [tutkimus](#) vuodelta 2020. Kun lainsäädäntöä tarkastellaan globaalisti, tulisikin



kiinnittää huomiota yhdenmukaistamiseen ja siten suojata lapsen oikeuksia myös digitaalisissa ympäristöissä.

2. **Pelastakaa Lapset haluaa nostaa esiin proaktiivisen työn lapsiin kohdistuvan seksuaaliväkivallan torjumisessa**, mikä päätöslauselmaluonnoksessakin otetaan huomioon toteamalla, että lapsiin kohdistuvan seksuaaliväkivallan ennaltaehkäisyä ja torjuntaa verkossa vaikeuttavat nopeasti kehittyvät uudet teknologiat ja siksi olisikin tärkeää toimia proaktiivisesti. Nettivihje-palvelulla tulisi olla lain mukaan mahdollisuus kohdennetusti etsiä verkosta lapseen kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa todistavaa materiaalia, mikäli esimerkiksi vihjeen lähettäjä ei ole ilmoittanut tarkkaa materiaalin sijaintia.
3. **Pelastakaa Lapset painottaa, että lasten kanssa työskentelevillä ammattilaisilla tulee olla riittävästi tietoa lapsiin kohdistuvasta seksuaaliväkivallasta digitaalisissa ympäristöissä** sekä taitoa ottaa puheeksi lasten ja perheiden kanssa verkon haitalliset sisällöt. Tärkeää on myös tunnistaa lapsiin kohdistuvan seksuaaliväkivallan riskitekijöitä ja vahvistaa siltä suojaavia tekijöitä. Täydennyskoulutusta tulee olla saatavilla helposti ja siihen tulee olla kohdennettu riittävästi resurssia.
4. **Pelastakaa Lapset haluaa myös nostaa esiin seksuaalikasvatuksen merkityksen lapsiin kohdistuvan seksuaaliväkivallan ennaltaehkäisyssä ja torjunnassa**, mikä päätöslauselmaluonnoksessakin otetaan huomioon. Seksuaalikasvatuksen tulee olla näyttöön perustuvaa ja sille tulee olla yhtenäiset, päivitetty standardit ([vrt. WHO 2010](#)). Seksuaalikasvatus mielletään usein vain lapsille kohdistuvaksi tiedon ja taidon lisäämiseksi, mutta keskeistä on, että seksuaalikasvatusta on saatavilla kaikenikäisille ihmiselle, sillä mm. digitaalisen ympäristön vaikutus hyvinvointiin tulee ottaa huomioon seksuaalikasvatuksen suuntaviivoja ja suosituksia päivitettäessä. Pelastakaa Lapset tuottaa materiaalia seksuaalikasvatuksen tueksi (mm. [Mun keho, mun rajat 2021 suomeksi](#), [Min kropp, mina gränser 2021](#)).

Liittyen huomioihin 3 ja 4 Pelastakaa Lapset toteutti keväällä 2021 selvityksen ”Grooming lasten silmin –selvitys lasten ja nuorten kokemasta groomingista netissä” (suomeksi: [Grooming lasten silmin 2021](#), englanniksi: [Grooming in the eyes of the child 2021](#)). Tähän kyselyyn vastanneet lapset kertoivat viettävänsä paljon aikaa digitaalisissa ympäristöissä. On toki huomattava, että selvitys tehtiin COVID19-pandemian aikana. Lapset kertoivat, että netissä tapahtuva grooming on yleistä ja että lapset harvoin kertovat kokemastaan aikuisille. Lapset toivat esille, että he tarvitsevat seksuaalikasvatusta, tietoa seksuaaliväkivallasta sekä aikuisen apua seksuaaliväkivallan puheeksiottamiseen. Pelastakaa Lapset suosittaa, että seksuaalikasvatusta, sen sisältöjä, menetelmiä ja arviointia työstettäessä lapset ovat tärkeässä roolissa antamassa asiantuntemustaan kehittämistyöhön.

Lapsiin kohdistuvaan seksuaaliväkivaltaan liittyvän terminologian tulee kunnioittaa lapsen oikeuksia, aina ja kaikkialla.

Pelastakaa Lapset suosittaa kaikessa viestinnässä käyttämään termejä, jotka kunnioittavat lapsen oikeuksia. Kun puhutaan lapseen kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa todistavasta materiaalista, täytyy käytettävän terminologian lähteä lapsen oikeuksien näkökulmasta. Kyseinen materiaali todistaa tilannetta, jossa lapsi on seksuaalirikoksen uhri ja materiaali on todistusaineistoa tapahtuneesta rikoksesta. Pelastakaa Lapset esittää, että käytetään termiä “lapseen kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa todistava materiaali” termin ”lapsiporno” sijaan. Termi vastaisi näin myös paremmin englannin kielessä suositeltavaa termiä “child sexual abuse material”. Pelastakaa Lapset ehdottaa käytettävän termiä “materiaali” “kuvan” ja “esityksen” sijaan, kuten huomautetaan myös kansainvälisessä terminologiaohjeistuksessa ([Luxemburg guidelines](#)).

Lisätietoja:

Tanja Simola

erityisasiantuntija

Lasten Suojelu ja Nettivihje

Pelastakaa Lapset ry

p. 0504011547

tanja.simola@pelastakaalapset.fi